

Алексєєва Н.Ф.

асистент,

Сақун Л.М.

к.е.н., доц.,

Кременчуцький національний університет

імені Михайла Остроградського

РЕГІОНАЛЬНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

В статті розглянуто теоретичні аспекти розвитку туристичної галузі на регіональному рівні. Визначено та обґрунтовано основні стратегічні напрями і результати реалізації програми розвитку туризму в Полтавській області.

Ключові слова: туризм, регіон, стратегія розвитку, регіональна програма розвитку туризму.

В умовах сьогодення туризм є перспективною галуззю економіки країни, одним із пріоритетних напрямків її розвитку. Бурхливий розвиток світового туризму зумовлює підвищення попиту на туристичні послуги у тих регіонах, де зберігається культурна, соціальна, побутова самобутність нації або держави. Особливості географічного положення, рельєфу, клімату, багатство природного, історико-культурного та туристично-рекреаційного потенціалів України сприяють інтенсивному розвитку туризму в нашій країні. Але разом з тим, сучасні тенденції управління туристичною діяльністю і жорстка конкуренція на ринку туристичних послуг вимагають широкого застосування стратегічного планування при обґрунтуванні розвитку даної галузі у тому чи іншому регіоні.

На сьогодні, дослідженням туристичної діяльності в системі народногосподарського комплексу країни, пріоритетам та стратегіям розвитку туризму, присвячені роботи таких вчених, як: М. Борушак, Ю. Волков, І. Зорін, В. Квартальнов, В. Кифяк, Л. Лук'янова, О. Любіцева, Г. Михайліченко, С. Ніконоров, В. Обозний, Є. Панкова, Н. Савіна, В. Смолій, В. Федорченко, В. Цибух та інші.

Незважаючи на наукову цінність і значущість робіт, недостатнім є розкриття проблеми стратегічного розвитку туристичної індустрії на регіональному рівні. Це і обумовлює актуальність і важливість обраної теми публікації.

Метою даної роботи є дослідження теоретико-методологічних підходів і розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення регулювання стратегічного розвитку туризму на прикладі Полтавської області.

Вплив природних і соціально-економічних чинників на розвиток туризму в Україні обумовив поділ території держави на туристичні регіони. В енциклопедичному словнику-довіднику з туризму наведено дві трактовки цього терміну. Згідно першої туристичний регіон розглядається як «територія, якій належать спеціальні заклади і послуги, що необхідні для організації відпочинку, навчального процесу або оздоровлення». За другим визначенням туристичний регіон становить собою групу країн, які мають схожі умови розвитку і характеризуються спільністю генезису і взаємозв'язком компонентів туристської індустрії [2]. На думку українського вченого Є. Панкової, туристичний регіон - це територіально-туристична система, яка поєднує кілька туристичних районів, що мають свої специфічні особливості і об'єднані географічними, історичними, ресурсними факторами [3]. М. Борушак розглядає туристичний регіон як географічну територію, яку гість або туристичний сегмент вибирає з метою подорожі. Така територія містить споруди, необхідні для перебування, розміщення, харчування і організації дозвілля туристів. Регіон є єдиним туристичним продуктом і конкурентоспроможною одиницею та повинен здійснювати управління як стратегічна комерційна одиниця [1].

Таким чином, туристичний регіон являє собою територію, що характеризується наявністю туристичного потенціалу, має туристичні об'єкти та набір послуг такої якості, на яку очікує клієнт (турист). Як туристичний регіон можуть розглядатися: окремий комплекс, місцевість, район, область, країна або навіть група країн, які турист вибирає за мету своєї подорожі.

Важливим напрямом розвитку туристичних регіонів є розробка і реалізація регіональних цільових програм в даній галузі. Типова структура регіональних цільових програм розвитку туризму представлена на рис. 1.

Розглянемо регіональну програму розвитку туристичної галузі в Полтавській області. Стратегічними задачами розвитку туристичної індустрії на Полтавщині є удосконалення державної політики у сфері туризму, оптимізація використання туристичних ресурсів, формування обласного туристичного продукту,

конкурентоспроможного на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках, забезпечення зростання надходжень до бюджетів усіх рівнів, сприяння соціально-економічному розвитку області та зростанню якості життя населення. Саме на розв'язання вище перерахованих задач спрямована “Обласна Програма розвитку туризму і курортів на 2011–2015 роки”, яка розроблена відповідно до чинного законодавства України і враховує основні вимоги законів України “Про туризм”, “Про курорти”.

Рис. 1. Типова структура регіональних цільових програм розвитку туризму
(Складено на підставі [4].)

Після постановки задач програми розвитку туризму в Полтавській області визначимо основні стратегічні напрями її реалізації (табл.1).

Таблиця 1

Основні напрями реалізації програми розвитку туризму в регіоні

Стратегічний напрям	Очікуваний результат
Реалізація політики держави у сфері туризму і діяльності курортів на Полтавщині	<ul style="list-style-type: none"> • впорядкування використання туристичних ресурсів; • забезпечення доступності туристичних послуг для всіх категорій населення; • збереження та зростання кількості робочих місць; • висока соціальна та екологічна ефективність, формування позитивного туристичного іміджу області; • збільшення надходжень до державного та місцевих бюджетів; • висока економічна ефективність.
Оптимізація системи управління сферою туризму і діяльності курортів	<ul style="list-style-type: none"> • підвищення ефективності управління на рівні районів та забезпечення координації дій управлінських структур; • комплексне вирішення питань статистичної звітності у сфері туризму та діяльності курортів, інших об'єктів туристичної інфраструктури.
Забезпечення оптимального середовища сталого розвитку сфери туризму і діяльності курортів області, розвитку приватної ініціативи і підприємництва	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення збереження та раціонального використання цінних туристичних ресурсів області, їх доступності для всіх категорій населення; • формування сприятливого туристичного іміджу; • створення передумов для формування конкурентоспроможного обласного туристичного продукту; • посилення рівня безпеки туристів; • збільшення та впорядкування туристичних потоків; • збільшення надходжень до бюджетів усіх рівнів.
Впровадження інноваційного підходу до управління конкурентоспроможністю обласного та районних туристичних продуктів	<ul style="list-style-type: none"> • збільшення обсягів інвестування, кількості робочих місць, надходжень до бюджетів усіх рівнів; • зростання якості життя населення.
Забезпечення просвітницької діяльності та наукового супроводу сталого розвитку сфери туризму і діяльності курортів	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення сфери туризму і діяльності курортів кваліфікованими кадрами; • підвищення якості обслуговування туристів;

	<ul style="list-style-type: none"> • створення передумов для формування конкурентоспроможного обласного туристичного продукту; • збільшення туристичного потоку; • поліпшення туристичного іміджу області та держави.
Забезпечення ефективного просування обласного туристичного продукту на міжнародному та внутрішньому туристичному ринках	<ul style="list-style-type: none"> • створення позитивного туристичного іміджу області; • активізація формування туристичного продукту; • збільшення туристичних потоків.
Розвиток та утримання комунальної установи Полтавської обласної ради "Рекреаційний центр Криворудський"	<ul style="list-style-type: none"> • забезпечення збереження та раціонального використання цінних туристичних ресурсів області, їх доступності для всіх категорій населення; • проведення просвітницької та наукової роботи з екотуризму.

* Складено на підставі [5].

Становлення туристичної галузі в області стримується невирішеністю низки питань, розв'язання яких потребує державного регулювання та підтримки виконавчих органів влади.

До цих питань слід віднести:

- нераціональне використання туристичних ресурсів області, зокрема природно-рекреаційних ресурсів та об'єктів історико-культурної спадщини;
- невідповідність об'єктів туристичної інфраструктури та туристичних послуг сучасним вимогам щодо технічної та функціональної якості;
- недосконалість системи державного управління туризмом і діяльністю курортів, низька ефективність взаємодії центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, приватного сектору та громадськості в управлінні розвитком туризму і діяльності курортів тощо.

Отже, ефективний розвиток сфери туризму і діяльності курортів в області може бути реалізований через впровадження ефективного державного регулювання розвитку туризму і діяльності курортів, передбачає суттєве посилення регулятивної ролі держави в поєднанні з упровадженням європейської моделі державно-приватного партнерства.

Очікувані результати від реалізації Програми в динаміці змін цільових показників наведено у табл. 2.

Динаміка змін цільових показників*

Орієнтовні кінцеві результати від реалізації Програми в динаміці змін цільових показників	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Кількість внутрішніх туристів (тис. ос.)	500	550	600	650	700
Кількість іноземних туристів (тис. ос.)	5	5,5	6	6,5	7
Обсяг наданих туристичних послуг (тис. ос.)	80	85	95	100	110
Частка сфери туризму та діяльності курортів у ВВП (%)	2	2,3	2,5	2,7	3
Надходження до бюджетів (млн. грн.)	1,8	1,9	2,0	2,1	2,5
Орієнтовні кінцеві результати від реалізації Програми в динаміці змін цільових показників	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Кількість зайнятих у сфері туризму та діяльності курортів (тис. ос.)	20,0	20,5	21,0	21,5	22,0
Рівень охоплення населення туристичними послугами (%)	25,0	28,0	30,0	32,0	35,0

* Складено на підставі [5].

На підставі даних табл. 2, можна зробити висновок, що реалізація напрямів та виконання завдань розвитку сфери туризму і діяльності курортів, визначених даною Програмою, дасть змогу до 2015 року забезпечити:

- зростання потоку внутрішніх туристів на 10 % щорічно;
- зростання потоку в'їзних туристів на 10 % щорічно;
- збільшення обсягів наданих туристичних послуг на 7 % щорічно;
- збільшення частки сфери туризму і діяльності курортів у валовому внутрішньому продукті до 5 % загального обсягу;
- збільшення на 5 % щорічно кількості готелів та інших засобів тимчасового розміщення;
- збільшення на 5 % щорічно кількості робочих місць у туристично-рекреаційній та туристичній сферах;

- створення умов для впровадження ефективної маркетингової та інформаційної політики з підтримки обласного туристичного продукту на внутрішньому та міжнародному туристичних ринках;

- приведення технічної та функціональної якості обласних об'єктів туристичного відвідування та об'єктів туристичної інфраструктури до сучасних вимог, директив ЄС та рекомендацій ЮНВТО.

Заходи Програми реалізуються за рахунок коштів обласного бюджету (1,5 млн. грн.), інвестиційних коштів, інших джерел, не заборонених законодавством [5].

Фінансове забезпечення заходів щодо державної підтримки виконання програми здійснюється в межах бюджетних призначень, передбачених органами виконавчої влади на відповідний рік.

Узагальнюючи результати дослідження, треба відзначити, що реалізація стратегічних напрямів Програми дасть можливість у майбутньому підвищити темпи розвитку туристичної галузі та соціально-економічний розвиток регіону в цілому.

Програма дій, має бути синхронізованою із загальними темпами становлення ринкових механізмів і співвідсною з політикою структурних реформ в економіці. Вона повинна також враховувати накопичений досвід розвитку туризму в Україні і світі, що створює сприятливі умови доопрацювання та розроблення відповідної нормативно-правової бази туризму.

Список використаних джерел:

1. Борушак М. Проблеми формування стратегії розвитку туристичних регіонів [монографія] / М. Борушак. – Л. : ІРД НАН України, 2006. – 288 с.
2. Географічна енциклопедія України: в 3-х т. / [редкол. : відп. ред. О.М. Маринич та ін.]. – К. : „Українська енциклопедія” ім. М.П. Бажана, 1989-1993. Т. 3: П-Я. – 1993. – 480 с: іл.
3. Панкова Є.В. Туристичне краєзнавство : Навч. посіб. / Є.В. Панкова. – К. : „Альтерпрес”, 2003. – 352 с.
4. Гулич О. Науково-методичні підходи та алгоритм розробки регіональних програм розвитку рекреаційної сфери / О. Гулич // Соціально-економічні дослідження в перехідний період. Ринкова трансформація України: проблеми та перспективи (Збірник наукових праць) / НАН України. Інститут регіональних досліджень. Л., 2004. Вип. 1 (XLV). 623 с.

5. Обласна програма розвитку туризму і курортів Полтавської області на 2011-2015 р.р. – Режим доступу : <http://poltava-tour.gov.ua/ua/publication/content/739.htm>.

АЛЕКСЕЕВА Н.Ф., САКУН Л.Н. РЕГИОНАЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ СТРАТЕГИИ РАЗВИТИЯ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ИНДУСТРИИ.

В статье рассмотрены теоретические аспекты развития сферы туризма на региональном уровне. Определены и обоснованы основные стратегические направления и результаты реализации программы развития туризма в Полтавской области.

Ключевые слова: туризм, регион, стратегия развития, региональная программа развития туризма.

ALEKSEJEVA N., SAKYN L. REGIONAL ASPECTS OF STRATEGY OF DEVELOPMENT OF TOURIST INDUSTRY

The article deals with the theoretical aspects of tourism development at the regional level. The conceptual key strategic directions and results of the development of tourism in the Poltava area.

Keywords: tourism, region, strategy of development, regional program of development of tourism.